

Tereza Sudzinová

Reflexe psaní v Hančových Sešitech

bakalářská práce
Ústav české literatury a komparatistiky

Tereza Sudzinová se zaměřila na Sešity Jana Hanče a položila si nosnou otázku, jak v nich autor postupně (i v proměnách) tematizuje proces psaní, „jaký postoj k psaní zaujímá, co pro něj znamená, jak své psaní charakterizuje a hodnotí“, což zahrnuje i autorovu „prezentaci sebe sama a způsobu, jakým se vztahuje k adresátovi“ (s. 8). V Úvodu své analyticko-interpretací práce nastínila historii vydávání Hančových Událostí, resp. Sešitů a způsob, jakým k těmto textům přistupovala literární kritika a historie. V následujících kapitolách se postupně věnuje tomu, jak autor „stvrzoval svou existenci v psaní“, zohledňuje přitom kořeny a souvislosti Hančovy tvorby a jeho autorského gesta, snaží se definovat základní pojmy (morálnost, naléhavost ad.), které autor užíval a jimiž vymezoval vlastní postavení, tedy vztah svého psaní a žití. Zachycuje, jak reflektoval literární tradici a situaci, v níž psal a k níž se vztahoval převážně kriticky a polemicky, vymezoval své postavení mimo hlavní proud, svůj individualismus, a hlavně literaturu a tvorbu jako prostor svobody.

Autorka se dále věnuje tělesnosti a technice psaní a jeho „fyzickému“ pojetí v Hančových reflexích, i jeho „materiální stránce“ a hledání, resp. využití vlastního, jedinečného „duševního rytmu“ (i když už vlastně nejde o tělesnost, je pasáž ohledávající rytmus autorova zapisování v souvislosti s hledáním vnitřního rytmu a možností jeho vyjádření a jeho cizelování a s hudebností příkladem zdařilé interpretace). Především pak na zvolených textech zkoumá „psaní jako komunikaci“, tedy dialog a dialogičnost. Registruje „stylové prostředky, jakými pisatel vyjadřuje potřebu lidského kontaktu a komunikace s druhými“, resp. „jakým způsobem o sobě mluví a jak na sebe jako na člověka nahlíží“ (s. 26). Podle typu adresáta pak postupuje dále (adresát potenciální, anonymní a konkrétní; vnitřní dialog a sebecharakteristika, formy nedeslaného dopisu). Autorka v předložené práci ústrojně užívá citace jak ze Sešitů, tak z dosti pestrého souboru literatury předmětu, jež obsáhla. V Závěru přehledně shrnuje svá pozorování a zjištění. Po formální stránce je práce zpracována pečlivě, je přehledně a logicky strukturována.

Otázky k diskusi nabízí pozoruhodná kapitola Psaní jako komunikace. „Komunikační“ (teoretická) terminologie tu může působit až poněkud nadbytečně (samozřejmá „fiktivnost“ či „nereálnost“ adresáta, s nímž by mohl být veden vždy potenciální dialog, běžná snaha autora zaujmout či přesvědčit čtenáře). Bylo by

možné podtrhnout oslovení a apelativnost prostě jako stylový rys, pseudooslovení jako prostředek přispívající k vlastnímu kontrastnímu a polemickému vymezení (podobně jako ironie a postupy parodující zavedené postupy a styly, autorka mluví výstižně o hře). Nejde tak o rady a poučování čtenáře jako o způsob, jak naléhavě vyhranit vlastní hledisko, konkrétní a žité. Jde tedy koneckonců o zvláštní stylizaci literárního textu jako předpoklad vyslovení vysokého požadavku na literaturu (a odmítnutí převažujících způsobů psaní, tedy i stylizace). V této souvislosti lze poznamenat, že pojmy stylizace a stylizovanost, které se opakovaně vracejí a vlastně sledují osu výkladu (sebepojetí atp.) mohly být důsažněji vymezeny, resp. odlišeny ve významu výkonu stylu, nebo v širším, stavebním smyslu jako stylového, významotvorného sugerování. Vnímáme-li sebeshazující vyjádření jako sebestylizaci (s. 34 aj.), pak jde každopádně o „projev autorského sebevědomí a sebedůvěry“, tedy vědomý charakterizační postup, součást tvůrčí metody, méně již lze věřit, že jde o „snahu pojmenovat vlastní nedostatky“ (podobně autostylizace „pouhého písaře“). Jde skutečně o jednu z cest k nalezení a projevení tvůrčí jedinečnosti a osamělé, nesamozřejmé svobody mimo davy, jak autorka naznačila, postavení, které dovoluje „směřovat pod povrch věcí“ apod. Je pak také otázka, zda nebo do jaké míry lze mluvit o „touze po chybějícím osobním kontaktu“ či „pokusech o domluvu a pochopení“ (s. 35). Vědomí nevyhnutelného a očistného nerozumění jako důsledku zvoleného individuálně a mravně vyhraněného postoje je v Hančových zápisech myslím zásadní a právě touto paradoxní stylizací je zvýrazňováno.

Celkově lze konstatovat, že Tereza Sudzinová prokázala schopnost pozorného čtení, vnímavé analýzy a interpretace Hančových textů s množstvím cenných postřehů. Její bakalářská práce splňuje zadání a stanovený cíl, nezjednodušeně postihuje, jaký je v Hančových Sešitech obraz autora a spisovatelství. *Doporučuji ji k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře.*

PaedDr. Luboš Merhaut, CSc.

V Praze 1. září 2014